

รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เรื่อง ความผันทุกข์

ครูผู้สอน ครูวิชิต ล้อยศ

ครูศิริพร สีนสมุทรไทย

เรื่อง ความผันทุกซ์

จุดประสงค์การเรียนรู้

(ด้านความรู้)

- อธิบายความหมายและความสำคัญของความผันทุกข์ได้

(ด้านทักษะ กระบวนการ)

- ประยุกต์ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความผันทุกข์ในพระพุทธศาสนากับชีวิตประจำวันของตนเองได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

(ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์)

- รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- มุ่งมั่นในการทำงานเป็นกลุ่ม
- ใฝ่เรียนรู้
- รักความเป็นไทย

(คุณลักษณะเฉพาะ)

- เห็นความสำคัญของความผันทุกข์ในฐานะเป้าหมายของพระศาสนา
ได้โดยสังเกตจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและการทำงาน

กิจกรรมก่อนนบทเรียน

คำชี้แจง : ให้นักเรียนจัดกลุ่มจำนวนเท่า ๆ กัน หรือ ตามความเหมาะสมของจำนวนสมาชิกภายในห้อง (ครู/นักเรียนปลายทาง) จากนั้น ตอบคำถามต่อไปนี้ให้ครบถ้วน ถูกต้อง และว่องไว

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำชี้แจง (ต่อ) : โดยเขียนคำตอบลงในกระดาษสมุด หรือกระดาษ A๔ หากกลุ่มใดเขียนคำตอบได้ครบถ้วนก่อนให้ทั้งกลุ่มยกมือขึ้น พร้อมเปล่งเสียง “เฮ” พร้อมกัน หลังจากนั้นครูจะเดินไปตรวจคำตอบ

กิจกรรมก่อนนบตเรียนน

คำชี้แจง (ต่อ) : กลุ่มที่ตอบถูกต้องเป็นกลุ่มแรกจะได้รับ ๒ ดาว หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ ตามความเหมาะสม (ครูปลายทาง) ส่วนกลุ่มถัด ๆ ไปจะได้รับ ๑ ดาว

หมายเหตุ : หากสะสมได้ทั้งหมด ๒๐ ดาว สามารถนำมาแลกเป็น ๑ คะแนนประจำหน่วยได้ทันที

กิจกรรมก่อนบทเรียน

คำถาม : จากที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาเกี่ยวกับหลักของอริยสัจ ๔ นั้น ในทางพระพุทธศาสนาความดับทุกข์ถูกเรียกว่าอะไร และนักเรียนคิดว่ามีความสำคัญอย่างไร รวมทั้งหากไม่มีการดับทุกข์จะเกิดผลอย่างไร

หมายเหตุ : ให้นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกันตอบคำถาม โดยสามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นหรือคำถามดังกล่าวได้ตามความเข้าใจ และทัศนคติของนักเรียน

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ความผันทุกข์

ในทางพระพุทธศาสนาความดับทุกข์ เรียกว่า **นิโรธ** คำว่า “นิโรธ” คือ การดับทุกข์ หมายถึง การดับหรือการละตัณหา ๓ ประการ หลักธรรมที่นำไปสู่การดับทุกข์ นิโรธ ๕ ดังนี้

๑) **วิกขัมภนนิโรธ** ดับด้วยข่มไว้ คือ การดับกิเลสของท่านผู้บำเพ็ญญาณ ถึง ปฐมฌานขึ้นไป ย่อมข่มนิเวรณไว้ได้ ตลอดเวลาที่อยู่ในฌานนั้น

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ความผันทุกซ์

๒) **ตทั้งคนิโรธ** ดับด้วยองค์นั้นๆ คือ ดับกิเลสด้วยธรรมที่เป็น คู่ปรับ หรือธรรมที่ตรงข้าม เช่น ดับสัักกายทิฏฐิด้วยความรู้ที่กำหนดแยก รูปนามออกได้ เป็นการดับชั่วคราวในกรณีนั้นๆ

๓) **สมุจเฉทนิโรธ** ดัยตัดขาด คือ ดับกิเลสเสร็จสิ้นเด็ดขาด ด้วยโลกุตตรมรรค ในขณะที่แห่งมรรคนั้น ชื่อ สมุจเฉทนิโรธ

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ความพันทุกข์

๔) **ปฏิบัติสัทนิโรธ** ดับด้วยสงบระงับ คือ อาศัยโลกุตตรมรรค ดับกิเลสเด็ดขาดไปแล้ว บรรลุโลกุตตรผล กิเลสเป็นอันสงบระงับไปหมดแล้ว ไม่ต้องขวนขวายเพื่อดับอีกในขณะแห่งผลนั้น

๕) **นิสสรณนิโรธ** ดับด้วยสลัดออกได้ หรือดับด้วยปลดปล่อยไป คือ ดับกิเลสเสร็จสิ้นแล้ว ดำรงอยู่ในภาวะที่ดับกิเลสแล้วนั้น ยั่งยืนตลอดไป ภาวะนั้นชื่อนิสสรณนิโรธได้แก่อมตธาตุ คือ นิพพาน

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุแห่งทุกข์ในพระพุทธศาสนา

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับนิโรธ :

อัตถะ ๓ คือ ประโยชน์ หรือผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย ๓ ประการดังนี้

- **ทิฏฐธัมมิกัตถะ** คือ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือประโยชน์ในโลกนี้

ที่คนทั่วไปปรารถนาจะได้รับ ประกอบด้วย ๔ ประการ

- ๑) อุฏฐานสัมปทา คือ มีความหมั่นเพียร
- ๒) อารักขสัมปทา คือ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาโดยชอบธรรม

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง เหตุแห่งทุกข์ในพระพุทธศาสนา

๓) กัลยาณมิตร คือ คบคนดี มีเพื่อนที่ดี

๔) สมชีวิตา คือ มีความเป็นอยู่สมควรแก่ฐานะ

- **สัมปรายิกัตถะ** คือ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ในภพ

หน้าหรือชาติหน้า ประกอบด้วย ๔ ประการ

๑) สัทธาสัมปทา คือ มีศรัทธา

๒) สीलสัมปทา คือ มีศีล

เนื้อหาประจำบทเรียน

เรื่อง ความพ้นทุกข์

๓) จากสัมปทา คือ มีความเสียสละ

๔) ปัญญาสัมปทา คือ มีปัญญา

- **ปรมัตถะ** คือ ประโยชน์สูงสุด หรือ
ประโยชน์ที่แท้จริง คือ นิพพาน หรือการ
หลุดพ้น

กิจกรรมประจำบทเรียน

กิจกรรมกลุ่ม **เรื่อง** ความผันทุกซ์

คำชี้แจง : ให้นักเรียนดูรูปภาพที่กำหนดให้ วิเคราะห์แล้วตอบคำถามในใบงาน แล้วจัดส่งตามเวลาที่ครูกำหนด **โดยมีประเด็นดังนี้**

- ๑) เหตุใดรูปนี้จึงถูกกำหนดให้เป็นรูปวิเคราะห์เรื่องความผันทุกซ์
- ๒) จากภาพที่กำหนดให้ สะท้อนถึงความผันทุกซ์ในแง่มุมใดบ้าง
- ๓) ถ้าให้นักเรียนเลือกรูปภาพที่สื่อถึงความผันทุกซ์ในพระพุทธ

ศาสนาตามความคิดของนักเรียนจะเลือกรูปใด พร้อมระบุเหตุผล

ขอขอบคุณที่มาภาพจาก : ไทยรัฐออนไลน์. ก่อนถึงทางสายกลาง. <https://shorturl.asia/szhDA>. วันที่เผยแพร่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

ตัวอย่างเอกสาร

ใบงานที่ ๑๗ เรื่อง ความพันทุกซ์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ สืบสานหลักคำสอน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ ความพันทุกซ์

ใบงานที่ ๑๗ เรื่อง ความพันทุกซ์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ สืบสานหลักคำสอน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ ความพันทุกซ์
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รหัสวิชา ส ๒๓๑๐๑
ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูรูปภาพที่กำหนดให้ วิเคราะห์แล้วตอบคำถามในใบงาน แล้วจัดส่งตามเวลาที่ครูกำหนด

๑. นักเรียนคิดว่าเหตุใดรูปนี้จึงถูกกำหนดให้เป็นรูปวิเคราะห์เรื่องความพันทุกซ์

๒. จากภาพที่กำหนดให้ สะท้อนถึงความพันทุกซ์ในแง่ใดบ้าง

ตัวอย่างเอกสาร (ต่อ)

ใบงานที่ ๑๗ เรื่อง ความพันทุกข์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ สืบสานหลักคำสอน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ ความพันทุกข์

๓. ถ้าให้นักเรียนเลือกรูปภาพที่สื่อถึงความพันทุกข์ในพระพุทธศาสนาตามความคิดของนักเรียนจะเลือกรูปใด พร้อมระบุเหตุผล

พื้นที่เลือกรูปภาพที่เลือก

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ - นามสกุล ชั้น เลขที่.....

ชื่อ - นามสกุล ชั้น เลขที่.....

ชื่อ - นามสกุล ชั้น เลขที่.....

ชื่อ - นามสกุล ชั้น เลขที่.....

ชื่อ - นามสกุล ชั้น เลขที่.....

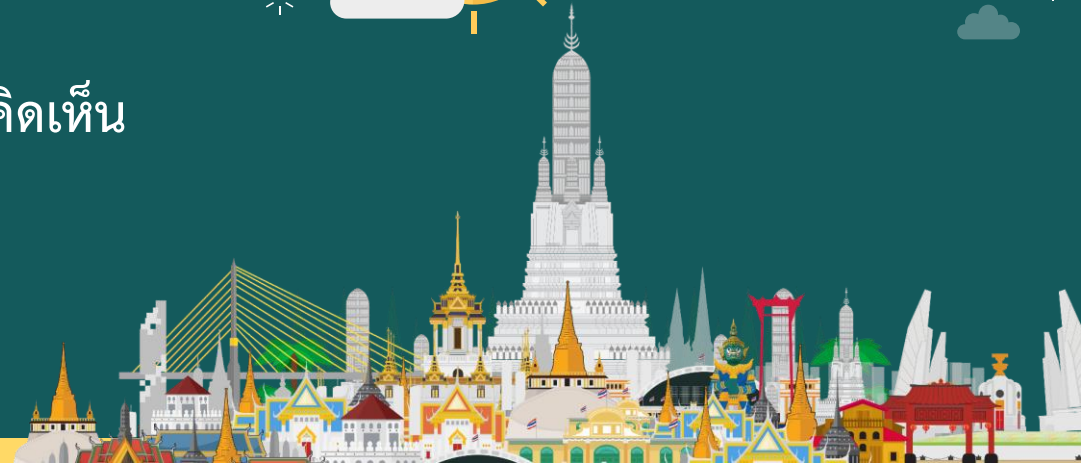
ประเด็นอภิปรายร่วมกัน

เรื่อง ความพันทุกข์

โดยสรุปแล้วจากบทเรียนเบื้องต้นเกี่ยวกับความ
ดับทุกข์ในทางพระพุทธศาสนา ความดับทุกข์นั้น
คืออะไร และส่งผลอย่างไรต่อการดำเนินชีวิต
หากสามารถดับทุกข์ได้หมดสิ้น

หมายเหตุ : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายโดยสามารถแสดงความคิดเห็น
ในประเด็นดังกล่าวได้ตามความเข้าใจ และทัศนคติของนักเรียน

ฝากถึงครูและนักเรียนปลายทาง

เรื่อง ความผันทุกซ์

เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน รวมทั้งการรับชมเทป
บันทึกภาพการสอนย้อนหลัง คุณครูสามารถเข้าไปดาวน์โหลดและรับชมได้
ที่ www.dltv.ac.th และหากมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมสามารถส่งข้อความผ่าน
ทางอินบ็อกซ์ของ Page Facebook มุลินิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
ในพระบรมราชูปถัมภ์ DLTV

ฝากถึงครูและนักเรียนปลายทาง

เรื่อง ความพันทุกข์

บทเรียนครั้งต่อไป เรื่อง เป้าหมายสูงสุดของศาสนาที่สำคัญในสังคมไทย

สิ่งที่ต้องเตรียม :

ใบงานที่ ๑๗ เรื่อง เป้าหมายสูงสุดของศาสนาที่สำคัญในสังคมไทย

สำหรับนักเรียน : ให้นักเรียนไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมายสูงสุดของศาสนาที่สำคัญในสังคมไทย มาเบื้องต้นก่อนล่วงหน้า

